GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĖ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 192. — *Sâmbătă 13 (25) Octomvre* — 1884.

Nou Abonamentŭ

la

„Gazeta Transilvaniei.“

Cu 1 Octomvre st. v. 1884 s'a începutŭ **unŭ nou abonamentŭ,** la care invitămŭ pe onorații amicĭ și sprijinitorĭ ai foiei nóstre.

Abonamentulŭ: **Pentru Austro-Ungaria** cu posta: pe trei lunĭ 3 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl. **Pentru România și streinătate:** pe trei lunĭ 9 francĭ, pe șése lunĭ 18 francĭ, pe unŭ anŭ 36 francĭ.

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ, ca sĕ binevoiască a-șĭ reînoí de cu vreme prenumerările, pentru ca trimiterea ḑiarului sĕ nu se întrerupă.

REDACȚIUNEA „GAZETEI TRANSILVANIEI.“

Brașovŭ în 12 (24) Octomvre.

Corespondentulŭ din Viena alŭ ḑiarului cehicŭ „Narodni Listy“ a avutŭ o convorbire cu Ludovicŭ Mocsary, unulŭ din conducĕtorii stângei estreme maghiare. Intre altele viindŭ vorba și asupra cestiunei naționalitățilorŭ, Mocsary sĕ fi ḑisŭ, că în Ungaria esistă numai o singură naționalitate, care este periculósă pentru maghiarismŭ și acésta este naționalitatea românéscă. Slovacii, adause Mocsary, suntŭ fórte bunĭ patrioțĭ, se află ce e dreptŭ între dênșii, mai alesŭ între preoții evangelicĭ, și câți-va panslaviștĭ fanaticĭ, dér fantasiele și visurile acestora abia merită a fi luate în considerare. Ceea ce a spusŭ d-lŭ Tisza cu privire la agitațiunile naționalitățilorŭ, s'a putută referí numai la Transilvania. Dealtmintrelea — încheiă Mocsary — e de așteptatŭ ca „politica energică“ sĕ pună în curêndŭ la regulă pe Românĭ și sĕ-i învețe a respectá superioritatea maghiară.

Décă este adevĕratŭ ceea ce raportéză corespondentulŭ ḑiarului cehicŭ — și deocamdată n'avemŭ nicĭ unŭ motivŭ de a trage la îndoiélă aserțiunile lui — atuncĭ nu înțelegemŭ cum se potrivesce declarațiunea de mai susŭ a lui Mocsary, cu acelŭ pasagiu din proiectulŭ de adresă alŭ partidei independenței, în care acéstă partidă se pronunță categoricŭ în contra proiectatelorŭ mĕsurĭ esceptionale.

Va sĕ ḑică cu asemenĭ apucăturĭ voiescŭ cei din partida independentă maghiară sĕ-șĭ câștige popularitate, una declarândŭ în cameră și alta afară din cameră? Décă ei speră, că „politica energică“ a lui Tisza va pune la regulă pe Românĭ, silindu-i sĕ recunóscă supremația unguréscă, atuncĭ de ce mai combatŭ organele lorŭ de publicitate cu atâta înverșunare acea politică energică?

Ludovicŭ Mocsary trecea ca unŭ corbŭ albŭ între Ungurĭ. Elŭ a fostŭ singurulŭ Maghiarŭ, care la 1879 și-a ridicatŭ vocea în contra maghiarisărei forțate a scólelorŭ poporale nemaghiare, ḑicêndŭ în dietă între altele:

„Națiunalitățile nu potŭ vedé în acestŭ proiectŭ de lege, decâtŭ numai o acțiune îndreptată în contra lorŭ, deórece Ungurii numai pe contulŭ lorŭ se potŭ înmulțí. Proiectulŭ calcă în picióre legea de naționalitate dela 1868. Vremŭ noi sĕ provocămŭ odiulŭ, ce'lŭ va aduce cu sine acéstă acțiune? Națiunalitățile nóstre țină tare la națiunalitatea lorŭ. Cu mijlóce morale nu vomŭ ajunge la scopŭ, dér cu atâtŭ mai puținŭ cu forța. Maghiarii nu le vorŭ impune prin numĕrulŭ lorŭ și ele nu suntŭ în aceeași situațiune ca noi și prin urmare vorŭ căutá aliațĭ în afară. Trebue sĕ recunóscemŭ odată pe față că suntemŭ unŭ statŭ poliglotŭ, de unde urméză că trebue sĕ evitămŭ orĭ-ce forță și nicĭ măcarŭ intențiune de-a întrebuințá forța sĕ nu arătămŭ, ca naționalitățile nóstre se aibă sêmțulŭ, că aicĭ potŭ trăí sigure de libertatea lorŭ. Unŭ lucru am voitŭ cu vorbirĕa mea, ca sĕ se pótă ḑice, că s'a aflatŭ măcarŭ unulŭ dintre Maghiarĭ, care sĕ-șĭ espună părerea francŭ.“

Ei bine, acestŭ unulŭ, acestŭ corbŭ albŭ între Ungurĭ, sĕ se fi funinginitŭ óre și elŭ? Se fie óre așa de mare demoralisarea, ce-a produs'o între Ungurĭ îngâmfarea de putere, încâtŭ și Mocsary sĕ dorésca întrebuințarea forții contra Românilorŭ?

Recunóscemŭ că Mocsary a fostŭ sincerŭ și de astădată, când a asiguratŭ pe corespondentulŭ fóiei cehice, că mĕsurile esceptionale se potŭ referí numai la Transilvania. Adevĕratŭ, că Românii suntŭ singurulŭ elementŭ, de care trebue sĕ țină contŭ Maghiarii, dér nu pentru că ei ar amenințá maghiarismulŭ, ci numai și numai pentru că maghiarismulŭ nu va puté sugrumá nicĭ într'unŭ casŭ naționalitatea lorŭ.

Mocsary a recunoscut'o acésta în 1879. Ce s'a putută întêmplá de atuncĭ încóce ca elŭ sĕ aprobe întrebuințarea forței contra Românilorŭ, ce a fostŭ condamnat'o atuncĭ? Inmulțitu-sa óre numĕrulŭ Maghiarilorŭ așa de tare în cei cincĭ anĭ din urmă, încâtŭ „valahii“ sĕ fie unŭ „nimica“ în acestŭ statŭ, după cum declară în ḑilele aceste de pe catedra facultății de dreptŭ din Peșta unŭ órecare Wenzel Gusztav? Cum ar puté ei sĕ pericliteze maghiarismulŭ décă sunt nimica?

Sé ne lămurimŭ așadér. Suntemŭ odată unde suntemŭ și nu mai importă décă amŭ venitŭ mai înainte de Ungurĭ, cum constată istoria, séu după ei, cum spune Wenzel dela universitatea din Peșta. Ajunge că suntemŭ aici și voimŭ sĕ fimŭ și mai departe: Românĭ curațĭ cu sentimente și cu cultură curatŭ românéscă.

Rĕmâne ca viitorulŭ sĕ ne dovedéscă décă „politica energică,“ ce se pune în lucrare în contra-ne va fi mai tare, decâtŭ alipirea nóstră de limba și naționalitatea română!

CRONICA POLITICĂ.

Partida independenței și cea dela 1848 a decisŭ în clubulŭ ei după o discusiune îndelungată ca nicĭ de astă dată sĕ nu iea parte la alegerea pentru delegațiunĭ. Mulțĭ dintre membrii acestei partide și-au esprimatŭ dorința ca partida sĕ manifesteze în modŭ demonstrativŭ abținerea lorŭ membrii ei părăsindŭ în timpulŭ alegerei sala dietei; alții au fostŭ de părere că va fi de ajunsŭ décă vorŭ dá bile albe. Asupra acestui punctŭ nu s'au putută uní însă cu toții și probabilŭ, că o parte din ei va părăsí sala, pe când cealaltă va dá bile albe. Astfelŭ demonstrațiunea intenționată va face fiasco.

*

In Agramŭ situațiunea este mereu încordată. Deórece în ședința dela 21 l. c., care a duratŭ numai câteva minute era mare sgomotŭ când președintele Hrvat a făcutŭ propunerea ca se fie eschisĭ 12 Starcevicianĭ, aceștia négă că s'a făcutŭ propunerea și voiescŭ se împiedece ori-ce ședință înainte de a se ceti protocolulŭ. Guvernamentalii se sfătuescŭ ḑi și nópte ce se încépă, dér fără folosŭ. Au trebuitŭ sé róge pe deputații Frank și Sipus, cari nu aparținŭ nicĭ unei partide ca sĕ mijlocéscă unŭ micŭ armistițiu cu Starcevicianii. Până eri negoțiările n'avură nicĭ celŭ mai micŭ resultatŭ.

*

Ḑiarele italiane îșĭ ridică și ele vocea în cestiunea relațiunilorŭ dintre Italia și cele douĕ împĕrății centrale. Scimŭ că proiectulŭ de adresă vorbesce apriatŭ numai despre relațiunile Austro-Ungariei cu Germania, fără sĕ se pomenéscă ceva și de Italia, care formá până acum alŭ treilea factorŭ în alianța puterilorŭ centrale. Presa italiană e nedumerită a scí, în ce raportŭ stă acum Italia cu alianța celorŭ douĕ imperii. Unŭ ḑiarŭ italianŭ susține, că intre Italia și Germania esistă unŭ tractatŭ de alianță scrisŭ, care are valóre până în anulŭ 1886. »Pester Lloyd« nu vrea sĕ esaminese cu deamĕruntulŭ, décă lucrulŭ stă astfelŭ, dar se grăbesce a declará că raportulŭ Italiei către Austro-Ungaria este pe deplinŭ paralelŭ cu acela către Germania. Fóia lui Tisza declară în fine că relațiunile Italiei către alianța germanăaustro-ungară continuă a fi câtŭ se póte de amicabile și nu au suferitŭ nicĭ o schimbare prin nicĭ unŭ evenimentŭ din timpulŭ recentŭ, nicĭ prin întrevederea dela Skiernevice, nicĭ prin diferitele transformărĭ ale cestiunei egiptene.

*

Ḑiarele berlineze primescŭ din Braunschweig, informațiunĭ, că în genere țéra n'ar avé deosebite simpatii nicĭ pentru Velfii hanoveranĭ nicĭ pentru Prusia și că, décă ar fi vorba de alegere, bucurosŭ s'ar alege unŭ regentŭ din casa Hohenzollern. Pare-ni-se însă că aceste informațiunĭ sunt mai multŭ espresiunea dorinței vreunei neînsemnate fracțiunĭ, care gravitéză spre Prusia, căcĭ pe câtŭ scimŭ întregulŭ ducatŭ recunósce ca succesorŭ îndreptățitŭ pe ducele de Cumberland, care aparține tocmai familiei velfice hanoverane. Décă lucrulŭ n'ar sta astfelŭ, atuncĭ proclamațiunile afișate în favórea Prusiei, n'ar fi oțĕrîtŭ atâtŭ de multŭ poporațiunea, încâtŭ sĕ'ndrăsnéscă chiar a-le rupe, precum s'a întêmplatŭ. Unui individŭ, care a ruptŭ o astfelŭ de proclamațiune ce erá păzită de doi oficerĭ cu săbiile scóse, i se va intentá procesŭ de lesă-maiestate. Lucrurile se potŭ complicá, décă se vorŭ adeverí sgomotele, că ducele de Cumberland e susținutŭ de țarulŭ Rusiei, care l'a sfătuitŭ a se înțelege cu Prusia, deși póte numai de ochii acesteia. Se scie că dinastia hanoverană e înrudită cu a Rusiei și a Angliei. Chiar décă înțelegerea s'ar stabili în condițiunile puse de Prusia, totușĭ e în interesulŭ celorŭ trei puterĭ înrudite, ca ducele de Cumberland sĕ-se sue pe tronulŭ Braunschweigului.

*

Se lățise faima, că comandantulŭ superiorŭ alŭ trupelorŭ francese din Tonking, generalulŭ Brière de l'Isle, ar fi cerutŭ sĕ i-se trămită întărirĭ și că în urma acésta se va trămite unŭ corpŭ de armată întregŭ în China. Acum se desminte acésta scire și se observă, că décă trupele din Tonking vorŭ avé lipsă de ajutorŭ, se vorŭ trămite acolo trupe din Algeria nu din Francia, ca sĕ nu sufere conturbare planulŭ de mobilisare. Camera a alesŭ o comisiune, care va avé a se consultá asupra creditului cerutŭ pentru Tonking. Se ḑice că maioritatea membrilorŭ comisiunei s'a esprimatŭ pentru votarea unui creditŭ mai mare, spre a se puté terminá câtŭ mai curêndŭ campania chinesă. Ar fi în adevĕrŭ unŭ mare bine pentru Francia décă s'ar puté terminá mai curêndŭ conflictulŭ cu China, care amenință a luá dimensiunĭ din ce în ce mai marĭ.

Unde se propagă ura și disprețulŭ în contra nostră.

Nu credemŭ sĕ fie surprinsŭ ministrulŭ Tisza, décă afirmămŭ, că isvorulŭ propagărei urei și dispreţului în contra Românilorŭ suntŭ institutele superióre de învĕțămêntŭ maghiare. E cu neputință, ca »liberalulŭ« Colomanŭ sĕ nu fi aflatŭ, că streinulŭ-maghiarŭ Dr. Wentzel Gustav, profesorŭ la universitatea din Peșta, îșĭ face cursulŭ sĕu în modŭ scandalosŭ.

In 20 Octomvre n. între órele 10 şi 11 a. m., făcêndu'şĭ cursulŭ sĕu din »Istoria universală a dreptului europenŭ,« vorbí între altele şi despre Românĭ. Eruditulŭ profesorŭ streinŭ-maghiarŭ dise, că istoria nóstră constă numai din povestĭ[1]), că e o şarlatăniă uriaşă pretinderea că suntemŭ descendenţĭ ai lui Romulŭ şi Remŭ, că elŭ îi află pe Românĭ numai la Balcanĭ, de unde au venitŭ aci prin secolulŭ 12—13[2]).

„Eruditulŭ« nu s'a mulţămitŭ a spune astfelŭ de flécurĭ ci a pusŭ studenţilorŭ întrebarea:

»Sciţĭ d-vóstră ce e olahulŭ?«[3])

„Olahulŭ e unŭ nimica,«[4])

Rĕspunsulŭ acesta l'a datŭ totŭ eruditulŭ — nimica. Apoi continuà:

»Pe cei dintêi Vlahĭ îi aflu eu aci pe munţĭ. Dintre religiunĭ au adoptatŭ pe cea grécă-orientală şi că suntŭ fórte strînsŭ legaţĭ cu hunii. In secolulŭ 13 au fostŭ aci şi amintire de ei se face în cântecul Niebelungilorŭ.«[5])

Ilŭ îndrumămŭ pe eruditulŭ nimica Wenţel Gustav sĕ citéscă »Teoria lui Rösler« a d-lui Xenopolŭ, căcĭ e mai mare batjocura sĕ figureze, cu cunoscinţele istorice ce le are până acum, pe catedra unei universităţĭ, fie măcar şi unguréscă.

LUPULU ŞI MIELULU.

„Ellenzék" dela 21 Octomvre scrie sub titlulŭ acesta următórele:

»Protopopulŭ românŭ gr. cat. şi unŭ curatorŭ bisericescŭ din Cluşiu s'au plânsŭ la primarulŭ oraşului, că făptuitorĭ necunoscuţĭ au făcutŭ stricăciunĭ în jurulŭ bisericei gr. cath. şi a căsei preoţescĭ, au stricatŭ păreţii. Protopopulŭ şí curatorulŭ bănuescŭ că tóte aceste escese suntŭ resultatulŭ insulteloŕŭ sistematice inşcenate în contra Românilorŭ şi probabilŭ că provinŭ dela tinerimea universitară. Primarulŭ îndată a făcutŭ cercetarea, şi din ea s'a descoperitŭ, precum s'a convinsŭ în persónă şi primarulŭ însuşĭ, că prefăcuta şi tendenţiósa pâră a d-lui protopopŭ şi a soţului sĕu, este lipsită de adevĕrŭ, nicăirĭ nu s'a aflatŭ nicĭ o urmă că s'ar fi făcutŭ stricăciunĭ la biserica română şi la locuinţa preotului orĭ în giurulŭ - ~~ci~~, celŭ multŭ s'a aflatŭ puţinŭ varŭ cădutŭ de pe păreţii casei preotului, ce se întîmplă aprópe la fiecare casă. Despre acésta, primarulŭ a şi înscîinţatŭ astădĭ pe protopresbiterulŭ românŭ, făcêndu'lŭ totŭodată atentŭ la urmările grave ce arŭ resultá din bănuelile rădicate, fără nicĭ unŭ motivŭ, în contra tinerimei universitare. Enunţarea d-lui primarŭ o aprobămŭ pe deplinŭ. Acei domnĭ înşişĭ suntŭ obicĭnuiţĭ a nelinisci, şi acum fiindcă nu li s'a atinsŭ nicĭ unŭ firŭ de pĕrŭ, le-arŭ plăcé a provocá puţină certă, a strigá că suntŭ persecutaţĭ, ca apoi foile ca »Gazeta« se pótă scrie articulĭ cu atâtŭ mai murdarĭ. Cunóscemŭ acéstă politică bizantină.»

Cunóscemŭ şi noi simţulŭ de adevĕrŭ şi dreptatea unguréscă, şi credemŭ decĭ că nu mai e de vorbitŭ nicĭ unŭ cuvêntŭ. Comentariele la bârfelile „mieilorŭ căprii" lăsămŭ sĕ şi le facă fiecare Românŭ, care ţine la onórea naţională.

[1]) Csupa mesék.

[2]) Az oriási schwindlerei hogy Romus és Rémustól származtatnak. Én találom öket csupán a Balkánokon és csak a 12—13 szban jöttek ide.

[3]) Tudják önök mi az oláh?

[4]) Oláh az semmi.

[5]) Az elsö wlachokat it találom a havasakon. A valásokbol a görög-keletit követték és a hunokkal nagyon közeli viszonyban vannak. A 13 szban itt voltak és emlitettnek a Niebelungenlied-ban.

SCIRILE DILEI.

»Székely Nemzet« ne aduce scirea, că Românii din Orĕstia vorŭ serbá centenarulŭ lui Horia şi Cloşca. Se vorŭ aduná, într'unŭ locŭ secretŭ bêndŭ vinŭ maghiaru bunŭ, vorŭ înjurá pe Maghiarĭ. In fine se vorŭ certá sĕrbătoresce. In capulŭ festivităţii stă Dr. Avramŭ Tincu, cunoscutulŭ agitatorŭ antimaghiarŭ.

Trebue că »Székely Nemzet« a scrisŭ rêndurile acestea bêndŭ vinŭ bunŭ şi încă ungurescŭ.

—0—

Comitetulŭ de immunitate din parlamentulŭ ungurescŭ a decisŭ, sĕ facă propunere, de a estrădá pe Iuliu Verhovay pentru defraudaţiune şi pe Emericŭ Szalay pentru crima de duelŭ.

—0—

Cetimŭ în »Voinţa Naţională:« »In basa decisiunei ministeriale Nro. 34,690 din 4 Octomvre 1884, ministerulŭ de finance aduce la cunoscinţa generală, că fabrica de hârtiă de lângă Bacău începêndŭ a funcţioná, conformŭ art. 11 din legea generală a vămilorŭ şi ultimului paragrafŭ de sub art. 17 pin convenţiunea comercială cu Austro-Ungaria, exportulŭ sdrenţelorŭ şi peteciloŕŭ de totŭ felulŭ, destinate la fabricaţiunea hârtiei, este cu totulŭ prohibitŭ.«

—0—

»România liberă‹ scrie: »După propria cercetare, putemŭ afirmá cu asiguranţă în privinţa lucrărilorŭ de fortificaţiă, cele ce urmeză: Studiele s'au făcutŭ de către oficerii noştri de geniu pentru tótă împrejmuirea oraşului; esecutarea planului n'a începutŭ însĕ decatŭ de o lună de dile la Otopenĭ; de vr'o 20 de dile la Mogoşóia, şi astădĭ plécă o altă companiă de geniu pentru fortulŭ Tunari, proprietatea d-lui G. Vernescu. Directorulŭ acestorŭ enorme lucrărĭ este d. col. Antonŭ Berendeiŭ, comandantulŭ regimentului I de geniu.«

—0—

Recensĕmêntulŭ generalŭ alŭ populaţiei, care se va face, conformŭ disposiţiunilorŭ luate, în cursulŭ lunei Noemvre viitorŭ, este destinatŭ dice „Telegrafulŭ« din Bucurescĭ, a umple golulŭ atâtŭ de simţitŭ în ţéră din lipsa unei statistice care se pótă arĕtá câtŭ mai esactŭ posibilŭ numĕrulŭ locuitorilorŭ ţĕrii, împărţiţĭ pe diferite comune, districte, precum şi pe alte categorii, d. e. profesiunea, etatea, etc. Aceste sciinţe erau indispensabile din causa înrîuririi lorŭ asupra diferitelorŭ servicii publice câtŭ şi asupra şciinţei în diferitele sale manifestaţiunĭ istorice, statistice, etnografice, etc. Recensĕmêntulŭ populaţiunii nu s'a mai făcutŭ la noi încă din anulŭ 1859, şi acesta, în starea actuală, nu ar mai puté serví în modŭ eficace diferitele servicii, căcĭ, lăsând de-o parte schimbările ce s'au putută operá într'unŭ intervalŭ aşa de îndelungatŭ, nu trebue sĕ uitămŭ că mijlócele de carĭ se dispunea în acele timpurĭ erau departe de a puté corĕspunde importanţei sciinţelorŭ culese. Acestea suntŭ causele carĭ au provocatŭ recensĕmêntulŭ actualŭ care, după cum am mai disŭ, nu caută decâtŭ sĕ servéscă interesele generale ale ţĕrii şi ale sciinţei.

—0—

In 21 Octomvre s'a pertractatŭ în Nişni Novgorod procesulŭ acelora, carĭ au luatŭ parte la escesele în contra Jidovilorŭ. Unspredece acusaţĭ fură condamnaţĭ pentru ucidere la muncă silnică dela 12 până la 20 de anĭ; 27 pentru jafŭ dela 1 până la 3 anĭ închişóre; 16 la închisóre dela 2 sĕptămânĭ până la 3 anĭ; unŭ acusatŭ la deportaţiune în Siberia; 6 cu pedépsă de arestŭ şi unsprẹdece acusaţĭ fură achitaţĭ.

—0—

Conferinţa, care s'a adunatŭ în Washington spre a determiná primulŭ meridianŭ, luà o resoluţiune în urma căreia se va priví diua solară mijlocia ca di comună şi sĕ încépă pentru totŭ pămêntulŭ cu momentulŭ, când începe medulŭ nopţii pe meridianulŭ celŭ dintêiu. In consunanţă cu începutulŭ dilei civile se vorŭ numĕra órele de la nulă până la 24 de óre. Sĕ sperămŭ că în scurtŭ timpŭ va succede, sĕ se încépă calcularea astronomică şi nautică a timpului pretutindenea după miedulŭ nopţii mijlocie.

CORESPONDENŢA NÓSTRĂ DIN COMITATE.

Făgăraşŭ, 10 Octomvre 1884.

Domnule Redactorŭ! Intre mijlócele, carĭ facŭ sĕ prospereze o societate, fie aceea de orĭ-ce categoriă, se numĕră fără îndoiélă şi starea materială a aceleia, care stare cu câtŭ e mai înfloritóre, cu atâtŭ mai uşorŭ îşĭ póte ajunge corporaţiunea respectivă scopulŭ sĕu.

Societatea diletanţilorŭ Românĭ din Făgăraşŭ »Progresulŭ‹ ca sĕ-şĭ pótă desvolta cu succesŭ activitatea sa apropiându-se mereu de scopulŭ pentru care s'a înfiinţatŭ, încă dela începutulŭ sĕu s'a năsuitŭ aşĭ câştigá şi óre care avere, fie aceea în banĭ, fie în alte obiecte necesare ei.

Cu multŭ mai mare ar fi astădĭ averea acestei societăţĭ, dacă ea n'ar fi lucratŭ până acumŭ mai multŭ pentru prosperarea altorŭ corporaţiunĭ, precum: reuniunea femeilorŭ, reuniunea învĕţătorilorŭ cu centrulŭ în Făgăraşŭ carĭ încă îşĭ au scopulŭ lorŭ nobilŭ.

Ca avere propriă a societăţii »Progresulŭ‹ se potŭ enumera până acum mai multe obiecte, neapăratŭ de lipsă pentru membrii ei activĭ, donate de unii marinimoşĭ domnĭ şi dómne din locŭ şi giurŭ, alŭ cărorŭ nume se vorŭ publicá cu altă ocasiune.

Ca sĕ se facă unŭ începutŭ şi la înfiinţarea unui fonduleţŭ în banĭ, din care cu timpulŭ sĕ se pótă procurá şi alte rechisite necesare societăţii, tinerimea română de aicĭ în 25 Septemvre a. c. st. v., cu ocasiunea adunărei generale a comitatului a arangeatŭ o »petrecere socială de jocŭ« cu venitulŭ în favorulŭ „Progresului.« Petrecerea a fostŭ destulŭ de animată şi venitulŭ în împrejurările de aicĭ — mulţămitorŭ.

Ca totdéuna şi de astă dată petrecerea română a fostŭ cercetată de unŭ publicŭ alesŭ fără osebire de naţionalitate. D-nulŭ inspectorŭ regiu de scóle Schreiber Ferencz, reverendisimulŭ d-nŭ vicarŭ foraneu Alesandru Micu, corpulŭ oficerilorŭ, preoţĭ din giurŭ şi alţĭ fruntaşĭ de aicĭ şi apropiere, au contribuitŭ multŭ la splendórea petrecerei.

Costumulŭ naţionalŭ romănescŭ şi acum a jucatŭ rolulŭ principalŭ aşa, că domnişórele: Hareti Popescu, Emilia Ghiaja din locŭ, Rosalia Herţum din Perşanĭ şi Eugenia Trombitaşŭ din Becleanŭ, apoi dómnele: Seleganŭ din Şercaia, Boerŭ din Bincu-mare şi domnulŭ Cornelie Popoviciu, comerciante din Haţegŭ în uniformă de curcanŭ, prin pitorescele costume adevĕratŭ naţionale române, au fermecatŭ ochii publicului privitorŭ.

Venitulŭ totalŭ a fostŭ 43 fl. 50 cr. v. a. din care detragêndŭ spesele de 31 fl. 84 cr. v. a. a rĕmasŭ unŭ venitŭ curatŭ de 11 fl. 66 cr. v. a. care sumă s'a pusŭ la cassa de economii »Furnica« spre fructificare.

11.

FOILETONŬ.

Influinţa limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ şi asupra literaturei limbei latine.

(Urmare)

Aşa de tare au fostŭ acei istoriografi cuceriţĭ de influinţa limbei grece, încâtŭ ei nu avéu nicĭ-o încredere*) în idiomulŭ lorŭ, adecă nu-lŭ ţinéu de aptŭ de a se scrie opurĭ istorice într'ênsulŭ. Celŭ dintâiu bărbatŭ romanŭ, care a scrisŭ istoria Romei şi a altorŭ cetăţĭ vechĭ italice din timpurile cele mai vechĭ până în timpulŭ sĕu în şépte cărţĭ sub titlulŭ **origines** în limba latină, a fostŭ **Catone Censosinŭ (Cato Censorinus)**, care la începutŭ urá limba grécă; éră mai târziu o iubiá. Pentru aceea şi elŭ, ca antecesorii sĕi poeţĭ, a trebuitŭ sĕ împrumute din limba grécă, cu tóte că a păstratŭ archaisme, ea: **topper, poteratur,** ş. alt.

Cu câtŭ înaintá limba latină în desvoltarea sa şi pe terenulŭ prosaicŭ, cu atâta mai tare trebuí să sufere a fi influinţată de soru-sa grécă. Tesaurulŭ sĕu de cuvinte celŭ mărginitŭ s'a înavuţită parte prin adopţiune de cuvinte grecescĭ modelate conformŭ spiritului ei, parte prin formare de cuvinte nouĕ, a) prin derivaţiune, şi b) prin composiţiune, ca: **historia** (istoriă), **nicatores** (νικάτωρ invingĕtorŭ), **nicceteria** (νικητήρια serbare de învingere), **malacisso** (μαλακίζω moleşescŭ), **cinyra** (κινύρα cinira, unŭ instrumentŭ cu córde), **cluo** (κλύω audŭ). Rigiditatea, asprimea, nătângia şi pronunţarea cea rea disparŭ din ce în ce şi se înlocuescŭ prin contrarele lorŭ. Numai ortografia nu câştigà până la Catone Censorinu multŭ în ficsarea sa. Astfelŭ aflămŭ, că unele sunete vocalice şi consonantale se schimbau forte desŭ unele cu altele, precum: **o** cu **u** şi cu **au**, **e** cu **i** şi **u** cu **y**, **d** cu **t** (uneori chiar cu **r**), **b** cu **v** şi **g** cu **c**, s. e, n**o**trix p. n**u**trix, epist**u**la şi epist**o**la, ad**u**lescens p. ad**o**lescens; v**o**ltur p. v**u**ltur (vulturŭ), v**o**ltus p. v**u**ltus (căutătură), v**o**lnus p. v**u**lnus (rană), av**o**m p. av**u**m şi chiar av**o**s p. av**u**s (moşŭ); ornav**e**t p. ornav**i**t (împodobì), Men**e**rva p. M**i**nerva, intell**e**go p. intell**i**go (înţelegŭ), ş. alt. La ablativulŭ singularŭ se scriá de asemenea când **e** când **i**, precum: carn**i**, part**i**, sermon**i** p. carn**e**, part**e**, sermon**e** (cu carne, parte, vorbire), Cl**o**dius p. Cl**au**dius, pl**o**do p. pl**au**do (batŭ în pălmĭ, aplaudezŭ), pl**o**strum p. pl**au**strum (carŭ de povară), C**u**clops p. C**y**clops (Ciclopŭ), Ol**u**mpus p. Ol**y**mpus; **b**ene şi **v**ene (bine), ar**b**itrium p. ar**v**itrium (arbitriu, judecată), al**b**eus p. al**v**eus (albiă, matcă), Danu**b**ius p. Danu**v**ius (Dunărea); se**t** p. se**d** (ci, dară), quo**t** p. quo**d** (ce, [illegible]) apu**r** séu apo**r** p. apu**d**.

Din inscripţiunĭ pe petri aflămŭ, că **o** s'a scrisŭ mai pe pretutindenea în locŭ de **u**, ca: cons**o**l p. cons**u**l (consulŭ), Samni**o**(m) p. Samni**u**m, consenti**o**nt p. consenti**u**nt (consimtŭ), h**O**nc p. h**u**nc (pe acesta), **O**in**O**(m) p. **u**n**u**m ş alt. Insă acésta nu póte fi considerată de influinţă grecéscă, pentrucă idiomulŭ poporului de rêndŭ a avutŭ **O** în locŭ de **u** şi într'ênsulŭ s'a scrisŭ, precum s'a pronunţatŭ. Totŭ asemenea putemŭ deduce cu deplină siguritate, că poporulŭ în idiomulŭ sĕu n'a pronunţatŭ de locŭ pe **m**-finalŭ, ca: **Samnio** p. **Samnium** ş. alt.

Vedemŭ dară din cele espuse mai susŭ, că limba Romanilorŭ, resp. limba latină, până la alŭ doilea resbelŭ punicŭ şovăia în cóce şi în colo în desvoltarea sa, pentru-

*) Nu ne prindă dar mirare, că limba nóstră este considerată şi astădĭ de mulţĭ Românĭ învĕţaţĭ de neaptă pentru lucrărĭ literare. Unii dicŭ, că n'are terminĭ tehnicĭ, éră alţii, că n'are espresiunĭ pentru totŭ felulŭ de idei cunoscute în alte limbĭ. Să le ertămŭ decĭ, că şi dênşii suntŭ cuceriţĭ cu totulŭ de limbile streine, carĭ le cunoscŭ, şi n'au nicĭ o încredere în limba română, susţinêndŭ, că ea n'are puterea de a formá cuvinte prin composiţiune, bună-mite ca cea germană şi maghiară, prin urmare ea nu este aptă de nimica. Cei ce susţinŭ acésta despre limba română suntŭ multŭ mai ignoranţĭ faţă de dênsa, decâtŭ cuceriţĭ de limbile streine, ce le cunoscŭ dênşii.

Cu ofertele marinimóse au contribuitŭ următorii domnĭ: Vincenţiu Grama, parochŭ 1 fl., Gerasimŭ Grama, căpitanŭ în pens. 50 cr., Vasile Literatŭ, locotenente ces. reg. 50 cr., Danco apotecarŭ 50 cr., Iónŭ Mureşianŭ diurnistŭ 50 cr., Schreiber Ferencz, inspectorŭ regiu de şcóle 50 cr. Iónŭ Romanŭ advocatŭ 50 cr. Alesandru Alisandrescu, advocatŭ 50 cr., Alisandru Belle, pretorŭ 1 fl., Moise Dêrlosea, notarŭ cercualŭ 50 cr., Heltmann Friedrich, invĕţătorŭ luth. 50 cr. şi Emiliu Popŭ, notarŭ 50 cr. v. a.. suma 7 fl. v. a.

Acestorŭ marinimoşĭ domnĭ li se esprimă mulţămită peutru ofertele d-lorŭ de mare însemnătate pentru juna societate de diletanţĭ românĭ.

Nicolau Aronŭ.
Secretarulŭ societăţiĭ.

CRONICA AGRICOLA.

Cum este arătura aşa va fi şi secerişulŭ.

Anii bunĭ, roditorĭ au începutŭ sĕ fie cam rarĭ, pentru că pămentulŭ prin producţiunea continuă s'a cam sleitŭ, a perdutŭ din puterea ce o avea. Până când acela erá grasŭ, nu reclamá o cultură mai îngrijită erá de ajunsŭ să'lŭ scormonesci puţinŭ, şi să'lŭ semenĭ pentru ca să producă róde îmbelşugate, chiar şi în anĭ de aceia, când accidentele atmosferice nu erau favorabile. Atuncĭ avuţia pămêntului era aşa de mare în câtŭ suplinea atâtŭ cultura defectuósă câtŭ şi alte împrejurărĭ nefavoritóre. Astă-ḑĭ însă nu mai are pămêntulŭ acea forţă. O secetă mai mică, o plóie cu sóre, unŭ vêntŭ rece, este de ajunsŭ ca sĕ compromită, sau în casulŭ celŭ mai bunŭ să reducă secerişulŭ.

In anulŭ acesta chiar, în Maiu a fostŭ puţină secetă, érba erá pârlită de arşiţa sórelui în câtŭ vitele nu aveau ce sĕ mănânce, totŭ atuncĭ însă în locurile bine arate şi săpate porumbulŭ şi alte plante erau verḑĭ. Am vĕḑutŭ grădini în cari erau legume în pămêntŭ săpatŭ şi de altă parte erá iérbă, care în luna lui Maiu, din lipsa plóiei erá ca arsă, pe când legumele erau vesele şi nu sufereau de locŭ de secetă, deşĭ nu le uda nimenea.

Etă cum se esplică acestŭ lucru!

Este cunoscutŭ că în pămêntulŭ îndesatŭ, argilosŭ — lutosŭ — nu întră umeḑélă. Unŭ bulgăre va fi uscatŭ la mijlocŭ şi după ploile cele mai mari, nu sĕ sfărîmă într'o véră întrégă. Acésta o scie fie-care agricultorŭ. Cu câtŭ vorŭ fi însă părticelele pămêntului mai multŭ depărtate unele de altele, séu rărite, cu atâta va primì mai multă umiditate în golurile ce le are şi va pĕtrunde în adîncimea aceea în care este răritŭ pămêntulŭ.

In timpŭ de plóie pămêntulŭ aratŭ séu săpatŭ se umple cu apă, pe când celŭ nearatŭ primesce numai fórte puţină apă şi cealaltă curge pe aci în colo. Acesta se întêmplă mai vêrtosŭ cu pămêntulŭ argilosŭ, de care avemŭ mai multŭ în ţéră. Când urmeză secetă pămêntulŭ celŭ nearatŭ îndată îşĭ pierde puţina umeḑélă şi sufere, pe când celŭ ce a fostŭ săpatŭ séu aratŭ pierde umeḑéla numai la suprafaţa sa, unde formându-se unŭ stratŭ uscatŭ, acesta împedică evaporarea umeḑelei ce se află în stratulŭ inferiorŭ şi aceea în timpulŭ secetei se comunică stratului superiorŭ întocmai precum se urcă oleulŭ pe fitilulŭ unei candele.

De sine se înţĕlege, că cu câtŭ va fi pămêntulŭ aratŭ mai adêncŭ, cu atâta primesce în casŭ de plóie mai multă umiditate şi prìn urmare póte resistá unei secete mai îndelungate.

Pămêntulŭ care s'a aratŭ bine de cu tómnă, peste iérnă primesce umeḑélă multă şi resistă secetei de primăvară într'unŭ modŭ admirabilŭ. Adevĕrulŭ este că dacă cineva va ara séu săpa pămêntulŭ în timpŭ de secetă, acela se usucă perḑêndu-şĭ tótă umeḑéla, pentru aceea agricultorii practicĭ nicĭ odată nu prăşescŭ porumbulŭ în timpŭ de secetă îndelungată, ci aştéptă o ploie. Acésta însĕ nu va sĕ ḑică că este bine ca pămêntulŭ aratŭ sĕ aibă la suprafaţă o scórţă, din contră cu câtŭ va fi pămêntulŭ la suprafaţa sa mai rarŭ, cu atâta primeşce mai multă umeḑélă din atmosferă, în timpulŭ nopţii.

Rădăcinele plantelorŭ străbatŭ în pămêntŭ în adêncime considerabilă, mai vêrtosŭ când întimpină în calea lorŭ pămêntŭ bunŭ. Suntŭ plante ale cărorŭ rădăcinĭ străbatŭ la o adêncime de 2—3 stînjenĭ şi mai bine, spre esemplu luţerna. Plantele spicóse şi porumbulŭ încă îşĭ întindŭ rădăcinele până la 2—3 palme. La totŭ casulŭ se póte constata că rădăcinile plantelorŭ întră într'o adêncime de celŭ puţinŭ o palmă, de unde îşĭ sugŭ nutrimentulŭ în casulŭ când află acolo pămêntŭ grasŭ şi cultivatŭ.

Ar crede póte cine-va că plantele îşĭ întindŭ rădăcinele în laturĭ, în apropierea suprafeţii pămêntului. Acésta însĕ se întêmplă acolo unde plantele stau rarĭ. După ce însă cele mai multe plante cultivate se sémĕnă dese, pe cum grâulŭ, orzulŭ, inulŭ etc., aeestea nu-şĭ potŭ întinde rădăcinele în laturĭ, din causă că se întâlnescŭ cu ale celeilalte, prin urmare suntŭ constrînse a se întinde în josŭ, presupunêndŭ că nu întêmpină pedicĭ, ci pămêntŭ bunŭ şi răritŭ, care le atrage Din contră unde întêmpină pămêntŭ vêrtosŭ — ne aratŭ — lipsitŭ de umeḑélă şi grăsime, rădăcinele suntŭ constrînse a se întinde în laturĭ, încurcându-se cu rădăcinele plantelorŭ din giurŭ, unde formézĕ o ţesătură désă de rădăcinĭ şi se nutresce una pe socotéla celeilalte. Dela unŭ timpŭ plantele mai slabe trebue sĕ péră, remânêndŭ numai cele mai tarĭ, carĭ mai vegetéză până este umeḑélă în pămêntŭ, îndată ce urméză însă o secetă, fie şi mai scurtă, se uscă tóte din lipsa nutrimentului. Acésta se póte óbservá adeseorĭ pe câmpiile sĕmĕnate.

Cu câtŭ va fi pămêntulŭ aratŭ mai adêncŭ, cu atâtŭ vorŭ puté stá plantele mai dese şi vorŭ ajunge mai multe la perfecţiune.

Este constatatŭ dară că arătura adêncă resistă în contra secetei. (Va urma).

JULES FAVRE ŞI BISMARCK.

»Gaulois‹ publică unŭ comunicatŭ interesantŭ dintr'o carte, ce în curêndŭ va apăré, a comitelui d'Herisson, adiutantulŭ de odinióră alŭ generalului Trochu. Comunicatulŭ lui »Gaulois« vorbesce despre întêlnirea, ce au avut'o la 24 Ianuarie 1871 comitele Bismarck şi Jules Favre în Versailles. D'Herisson scrie următórele:

»In ḑiua acésta de diminéţă dusei la ante-garda prusiană din Sevres o scrisóre a lui Jules Favre, prin care ministrulŭ cerea o audienţă dela cancelarulŭ. Bismarck se învoise a primí pe Jules Favre de cu séră séu, în ḑiua venitóre. Plecarămŭ numaî decâtŭ: Jules Favre, ginere-sĕu şi eu. Ne suirămŭ în căruţa împĕratului, de pe uşile căreia însigniele familiei împĕrătescĭ fură depărtate. In Parisŭ se vorbea deja, eă Jules Favre are de gândŭ sĕ facă învoială cu inimicii şi vrednicii gardiştĭ naţionalĭ se deciseră a nu'lŭ lăsá sĕ iasă din oraşulŭ împresuratŭ. Ajungêndŭ la gardă, acoperiiu cu corpulŭ meu feréstra căruţii şi îmĭ arătaiu biletulŭ de legitimare, în timpŭ ce Jules Favre s'a retrasŭ în fundulŭ căruţii... Din Sèvres amŭ mersŭ la Versailles cu o trăsură veche însoţiţĭ de o suită de călăreţĭ şi amŭ trasŭ la hotelulŭ domnei Fessé, unde erá încuartiratŭ Bismarck. Ne suirămŭ în primulŭ etagiu la Bismarck. După ce se salutară, Jules Favre declară că a venitŭ sĕ continue tractările întrerupte din Ferrières. Bismarck îndată îlŭ întrerupse ḑicêndu-ĭ: »Situaţiunea de atuncĭ până acuma s'a schimbatŭ, şi décă d-ta ai ţiné morţişŭ la principiulŭ de atuncĭ: »Nicĭ o palmă de locŭ din teritoriulŭ nostru, nicĭ o petricícă din fortăreţele nóstre,‹ atuncĭ tóte vorbele înzădarŭ vorŭ fi. Timpulŭ meu este scumpŭ, alŭ d-tale încă este scumpŭ, şi nu sciu de ce sĕ-lŭ pierdemŭ înzadarŭ.« După aceea schimbândŭ tonulŭ continnà: »De când ne-amŭ întêlnitŭ în Ferriéres, d-ta, d-le ministru, multŭ ai încăruntţitŭ.« Jules Favre ḑise, că grijile guvernării l'au făcutŭ sĕ încărunţéscă. »Dar pe de altă parte,« continuà Bismarck, »ai venitŭ şi târḑiu, colo după uşa aceea aştéptă trimisulŭ lui Napoleon III. şi voiescŭ sĕ începŭ pertractările cu dênsulŭ.« Ar fi greu de a zugrăvi spaima ce cuprinse pe ministrulŭ Jules Favre la audulŭ acestorŭ cuvinte. Bismarck îşĭ observà îndată marele avantagiu, şi privindŭ neîncetatŭ la uşă, în dosulŭ căreia se află póte numai unŭ cuierŭ de haine, ḑise: »Dar pentrn ce óre se tractezŭ eu cu d-ta? pen'ru ce sĕ dau republicei d-vóstre timbrulŭ legalităţii, încheiândŭ unŭ tractatŭ cu representantulŭ ei? După dreptate, d-vóstră sunteţĭ numai nisce rebelĭ! Impĕratulŭ d-vóstră, décă se va rentórce, va avé dreptulŭ, sĕ vĕ înpusce pe toţĭ ca pe nisce trădătorĭ şi rebelĭ.« — »Dar décă se va re'ntórce, va isbucní rĕsboiulŭ civilŭ, anarchia!« rĕspunse Jules Favre. „Aşa de bine le scii d-ta acestea?« Dar nu sciu ce ne-ar puté stricá rĕsboiulŭ, nouĕ Germanilorŭ!« »Nu te temĭ, d-le comite, că décă vomŭ fi duşĭ până la estreme, vei face împotrivirea nóstră şi mai tenace?« „Da, împotrivirea d-vóstră,« rĕspunse cancelarulŭ într'unŭ tonŭ aspru. Ei bine, nu fii aşa de mândru cu resistinţa d-vóstră. Sĕ scii d-le, că décă Trochu ar fi generalŭ germanŭ, încă în séra acésta aşŭ dá ordinŭ sĕ-lŭ împusce. Nimenea n'are dreptulŭ, ascultă-mĕ bine, ca pentru o ticălósă gloriă militară sĕ espună fómetei unŭ oraşŭ locuitŭ de 2 milióne de suflete. Liniele ferate suntŭ pretutindenea stricate, şi décă în douĕ ḑile nu vorŭ fi restituite, atuncĭ în Parisŭ vorŭ murí ómenii cu sutele de mii pe ḑi. Nu vorbí de resistinţa d-vóstră, căcĭ e pĕcatŭ!« — Şi se sculà luându-şĭ »rĕmasŭ bunŭ,‹ cu mâna pe încuetórea uşei, în dosulŭ căreia aşteptá — precum ḑise Bismark — representantulŭ luí Napoleonŭ III. Iules Favre sare îndată şi alérgă după elŭ, îlŭ prinde de mână şi esclamă: »Nu, nu! Ne învoimŭ la totŭ ce vréi, numai după atâtea nenorocirĭ, nu mai aruncá asupra Franciei şi batjocura, ca sĕ fie silită a mai suferí pe unŭ Bonaparte!‹ şi pe când şedéu érăşĭ, Iules Favre începù sĕ laude avantagele republicei, care este în stare se supórte grelele şi ruşinósele condiţiunĭ, şi care singură e în stare sĕ garanteze ducerea la îndeplinire a tractatelorŭ ce se vorŭ face cu Germania etc. Bismarck suridea. In cincĭ minute s'a făcutŭ învoiala de a cedá Franţa teritorŭ şi a dá despăgubire de rĕsboiu! Pe la şépte óre Bismarck ne învită la prânḑŭ. Contele Bismarck, care încă totŭ nu considerá pe Iules Favre de plenipotenţiarŭ, de ministru, mĕ învită sĕ şeḑŭ la drépta sa, ér Iules Favre ocupà loculŭ la stînga cancelarului, care mâncá cu multă poftă şi bea bere şi şampaniă dintr'o cupă mare de argintŭ, împodobitá cu iniţialele numelui sĕu. Intréga societate vorbea franţuzesce. Cancelarulŭ mĕ surprinse spunêndu-mĭ că mĕ cunósce din 1866 când i-amŭ fostŭ recomandatŭ de princesa Mencicof. Intr'acestea bietulŭ Iules Favre, făr' a pronunţá unŭ singurŭ cuvêntŭ, stá ghemuitŭ pe scaunulŭ sĕu. Décă'i vorbea cineva tresărea ca în visŭ şi imediatŭ se ştergea cu batista la ochĭ. Ce e dreptŭ eu respectamŭ acéstă patriotică durere. dar mi-ar fi părutŭ mai bine, décă s'ar fi stăpânitŭ mai multŭ, şi ca sĕ paralisezŭ efectulŭ purtării sale, de totŭ veselŭ ḑişei; „Nu credeţĭ, că suntemŭ aşa de morţĭ de fóme, — cum s'a rĕspânditŭ faima.«

»Noi suntemŭ elasticĭ, şi pentru aceea rîdemŭ şi glumimŭ, în timpŭ ce altă naţiune deja de multŭ arŭ fi sdrobită de durere. La începutulŭ asediului locuitorii din oraşŭ erau necăjiţĭ pe poliţiştĭ şi vréu sĕ'i arunce în apă. Poliţiştii erau băgătorĭ de sémă şi totŭ câte trei umblau pe stradă. Dar acum nimenea nu le mai are grijea şi umblă numai câte doi. Se ḑice că cei ce au mai rĕmasŭ în viéţă au mâncatŭ pe alŭ treilea.« După prânḑŭ s'a începutŭ redactarea tecstului condiţiunilorŭ de pace.

ULTIME SCIRI.

Agramŭ, 23 Octomvre. — Incercările de a încheiá unŭ armistiţiu între guvernamentalĭ şi Starcevicianĭ n'au reeşitŭ.

Berlinŭ, 22 Octomvre. — Se asigură că Bismarck nu voiesce a admite pe ducele de Cumberland la succesiune de tronŭ în Braunschweig, sub nicĭ o condiţiune.

Paris, 23 Octomvre. — S'au mobilisatŭ 12,000 soldaţĭ spre a fi trimişĭ ca întărire în China. Anglia a oferitŭ mijlocirea ei în cérta Franciei cu China.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

că îi lipsiá pe de o parte terenulŭ de desvoltare, ér pe de altă imboldulŭ la acésta. Şi progresele, ce le făcŭ, şi schimbările, ce le suferì până pe acelŭ timpŭ, suntŭ fórte neînsemnate.

Dér întrândŭ Romanii cu Atena în strînsă legătură în privinţa culturii istorice, filosofice, istorice şi pedagogice, progresele şi schimbările, ce limba latină le suferí, deveniră totŭ mai însemnate, şi ea însaşĭ ajunge acea perfecţiune, ce o întêmpinămŭ în opurile clasice ale ei. Intr'acestea ea se mişcă cu uşurătate, cu îndemânătate, cu eleganţă şi suavitate întru tótă scurţimea şi matitatea prin tóte formele prosei şi ale poesiei.

După alŭ doilea resbelŭ punicŭ, care a fostŭ fórte greu dar gloriosŭ pentru Romanĭ, puterile spirituale şi organele de vorbit ale acestora câştigară unŭ câmpŭ totŭ mai mare de activitate. Elocinţa regulată şi arta stilisticei se facŭ de neapĕrată trebuinţă. Elocinţa începe acuma a-şĭ jucá însemnata rolă în forŭ şi în senatŭ, a-şĭ cunósce puterea şi chiămarea şi a dá representanţilorŭ sĕi rangulŭ ântâiu după comandanţii victorioşĭ. Romanii cunoscură însemnătatea unei cuvêntări bogate în idei, bineîntocmite în interiorulŭ sĕu, îmbrăcate într'o formă estetice frumósă, şi că îndemânătatea într'acésta îşĭ face drumulŭ la onóre şi gloriă, la vaḑă şi la cele mai înalte funcţiunĭ în statŭ. Pentru aceea ei sĕ puseră cu totŭ de-adinsulŭ pe studiile gramatice, filosofice stilistice şi retorice. Dacă la tóte acestea a venitŭ îndemnulŭ dela Grecĭ, resp. din limba grécă clasică, apoi totŭ aceştia li-au statŭ Romanilorŭ la îndemână cu de tóte.

Grecii, carĭ simţiră îndată dorinţa Romanilorŭ de a-le învĕţá limba şi literatura, veniră la Roma şi deteră instrucţiune în gramatică, în stilistică, în retorică şi în filosofiă. La începutŭ erau mai cu sémă ómenĭ din straturite mai de josŭ ale poporului, sclavĭ şi libertinĭ, carĭ instruau în Roma sciinţele grecescĭ.

Abia în anulŭ 167 a. Chr., când mai multŭ de 1000 de Achei culţĭ şi fruntaşĭ, între aceştia şi **Polibiu** (Polybius, istoricŭ), au fostŭ aduşĭ ca ostaticĭ la Roma, mai departe în anulŭ 166 a. Chr., când filosofulŭ şi retoriculŭ grecŭ **Crate(s)** din Malŭ (Mallus) ca solŭ alŭ regeluí **Atalŭ** (Attalus) din Pergamŭ petrecea în Roma mai ântâiu în afacerĭ politice, apoi din causă, că-şĭ frânsese unŭ piciorŭ, şi la rugările mai multorŭ junĭ romanĭ ţiné prelegerĭ filosofice în cetate, câştigară Ramanii o ideă înaltă despre respectivele studii, folosiră instrucţiunea lui Crate(s) şi începură a se pregătí teoretice şi practice pentru viitórea lorŭ chiămare ca oratorĭ.

Cu ḑece anĭ mai târziu (156) afară în Roma cei trei solĭ atenienĭ, carĭ erau totdeodată filosofi şi oratorĭ, **Carneade(s)**, **Diogene(s)** şi **Cristolau(s)** o primire mai bună ii mai entusiastică. Fiind-că senatulŭ trebui se desbată multŭ timpŭ asupra subiectului misiunii lorŭ, ei deschiseră prelegerĭ publice şi secerară aşa de marĭ aplause, producêndŭ asupra tinerimei romane unŭ astfelŭ de efectŭ, încâtŭ Catone celŭ bĕtrânŭ nu sciù, ce sĕ facă mai în grabă, decâtŭ sĕ îndemne pe senatŭ a dá acelorŭ streinĭ câtŭ mai curêndŭ resoluţiunea, ca sĕ se ducă din cetate. Dară, după-ce tinerimea romană a gustatŭ odată din bănuitulŭ veninŭ, n'a mai putut'o împedecá nimica. Filosofĭ oratori şi gramaticĭ grecĭ veniau mereu la Roma. Séu că junii romanĭ, voindŭ a se cultiva ca oratorĭ, peregrinau la Grecia, la oraşele elenice, unde se deschiseră scóle filosofice şi retorice, la Atena, la Rodŭ, la Alexandria etc. şi se împărtăşiau acolo de instrucţiunea dorită. Alţĭ Romanĭ fruntaşĭ luau în casă pentru fii lorŭ învĕţătorĭ din Grecia. Astfelŭ chiar Catone celŭ bĕtrânŭ avé în casa sa unŭ sclavŭ ca gramatistŭ.

Cele dintâi cărţĭ grecescĭ, ḑice că că le-a adusŭ Emiliu Paulŭ la Roma la anulŭ 168 a. Chr. Instrucţiunea erá parte teoretică perte practică, parte orală, parte scripturistică. Ea constá parte din discursurĭ asupra cugetării corecte şi a întrebuinţării cugetelorŭ, asupra gramaticei, stilisticei, metricei, sinonimicei, din lectura scriitorilorŭ de modelŭ în prosă şi în poesiă, din traducerĭ din gréca în latina, mai alesŭ a cuvêntărilorŭ grecescĭ.

(Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena
din 23 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.—
Rentă de aurŭ 4% . . .	93.35
Rentă de hârtiă 5% . .	88.80
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	143. -
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	97.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	104.—
Bonurĭ rurale ungare . .	100.70
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	100.
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.25
Bonurĭ rurale transilvane	99.75
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Imprumutulŭ cu premiu ung.	115.30
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului .	115 80
Renta de hărtiă austriacă	80.95
Renta de arg. austr. . .	82.10
Renta de aurŭ austr. . .	103.15
Losurile din 1860 . . .	135 25
Acțiunile băncel austro-ungare	861.—
Act. băncel de creditŭ ung.	289.75
Act. băncel de creditŭ austr.	288.90
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	9.69½
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.85
Londra 10 Livres sterlinge	122.

Bursa de Bucuresci.
Cota oficială dela 10 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .		»
Renta rom. amort. (5%) . .		»
» convert. (6%) . .	»	»
Împr. oraș. Buc. (20 l.) . .	»	»
Credit fonc. rural (7%) . .	»	»
» „ „ (5%) . .	„	„
» » urban (7%) . .	»	»
» » „ (6%) . .	»	»
» „ » (5%) . .	»	»
Banca națională a României		1418
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .		370
« » » Națională . .		241½
Aurŭ	6·05%	
Bancnote austriace contra aurŭ	2·07	2.08

Cursulu pieței Brașovŭ
din 24 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vênd.	9.07
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.68
Lire turcescĭ	»	10.92	»	10.98
Imperialĭ	»	9.90	»	9.92
Galbenĭ	»	5.66	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	123.—	„	124.—
Discontulŭ » . . .	7—10 % pe anŭ.			

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potu cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Tarifa anunciurilorŭ și insertiunilorŭ

[în „Gazeta Transilvaniei.“

Anunciurĭ în pag. a IV linia de 30 litere garmond fl.—cr. 6

Pentru insertiunĭ și reclame pag. a III linia à . „ —„ 10

Pentru repețirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repețirĭ de	3— 4 orĭ	. . . .	10%
„ „ „	5— 8 „	. . . .	15%
„ „ „	9—11 „	. . . .	20%
„ „ „	12—15 „	. . . .	30%
„ „ „	16—20 „	. . . .	40%
Dela 20 de repețirĭ în susŭ		. . . . .	50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ și reducerĭ și peste cele însemnate mai susŭ.

Brașovŭ 1|13 Maiŭ 1884.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a căiei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timișŭ	1.33	—	—	10.15
Brașovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Hașfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighișóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediașŭ	6.00	12.11	1.23	
Copșa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blașiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiușŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vințulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirișŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clușiu (	10.08	5.59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeșdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirișŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10 16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velințe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mező-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriș	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeșdu	8.38	5.11	—	
Clușiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriș	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vințulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiușŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blașŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copșa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediașŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigișóra	4.50	4.17	12.15	
Hașfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Brașovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timișŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiușŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vințulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Șibotŭ	4.35	11.43	
Orăștia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborșin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulișŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovațŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.00	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovațŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulișŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborșin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăștiă	10.47	3.46
Șibotŭ	11.14	4.20
Vințulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiușŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timișóra

	Trenu omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timișóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenu omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Hațegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Banița	6.43
Petroșenĭ	7.00

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	12.25	5 00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroșenĭ	8.56
Banița	9.3[illegible]
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Hațegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia Alexi Brașovŭ.